

КАТАКОМБНАТА ТИХОНОВСКА ЦЪРКВА В 1974 Г.

Първо обществено оповестяване на Запад относно митрополит Теодосий, първойерарх на Руската Истинно-Православна Църква¹

Мнозина истински православни християни в свободния свят бяха потресени и обезпокоени, когато световноизвестният руски писател Александър Солженицин, понастоящем живеещ в изгнание в Швейцария, написа в своето писмо до Третия всезадграничен събор на Руската Православна Задгранична Църква, състоял се в манастира „Света Троица“ в Джорданвил, щат Ню Йорк, през септември тази година², че „не трябва чрез въображаема катакомбна църква да подменяме реалния руски народ“³; той отрече самото съществуване на „тайна църковна организация“ и увеща архиереите на Руската Задгранична Църква да не „се солидаризират с някаква мистериозна, безгрешна, но също така и безтелесна катакомба.“⁴ Враговете на Истинското Православие и защитниците на сергианската Московска патриаршия много бързо се възползваха от тези изрази за своите собствени пропагандни цели, помествайки ги под такива заглавия като „Няма ‘Катакомбна’ Църква“⁵. Напредъкът на обновленското „Православие“ наистина би получил огромна изгода, ако можеше да се „докаже“ — или поне да се извика достатъчно силно, — че няма никаква „Катакомбна Църква“ в Русия, че единственото Православие в СССР е неговата обновленско-сергианска версия, представяна на света от Московската патриаршия — която наистина, както вярва Солженицин, в никакъв случай не е „паднала“, но е истинската Православна Църква на Русия. Тези изказвания на Солженицин повдигат важни въпроси засягащи две страни: фактите и богословието.

Наистина, в началото на своето писмо Солженицин пише: „Съзнавайки своята не-

¹ *The Orthodox Word*, Nov.-Dec., 1974 (59), 235-246. Преводът на статията е направен без съкращения според оригиналния английски текст.

² Това писмо е прочетено на заседанието на Третия всезадграничен събор на РПЗЦ (30 август /12 септември 1974 г.); съставено е от А. И. Солженицин по молба на митрополит Филарет (Вознесенски), който отговорил на Солженицин с ответно писмо (вж. *Православная Русь*, 1974, № 19 с.5-6. Ответ митрополита Филарета Солженицину. [http://watchinexile.110mb.com/solz_h_fv.htm])

³ В превода на о. Серафим — „one should not substitute in imaginary fashion a catacomb church for the real Russian Orthodox people“, в оригиналния текст на Ал. И. Солженицин: „Не надо сегодня образом катакомбной церкви подменять реальный русский православный народ.“ — Б. пр.

⁴ «Задача наша сегодня гораздо сложнее, многосоставней — но и *радостней!* — чем солидаризироваться только с таинственной, безгрешной, но и бестелесной катакомбой.» Вж. А. И. Солженицин. Третему собору Зарубежной Русской Церкви [http://www.solzhenicyn.ru/modules/pages/Tretemu_soboru_Zarubezhnoj_Russkoj_Cerkvi.html] — Б. пр.

⁵ Например в *The Orthodox Church* — официален орган на Американската митрополия — November, 1974, p. 22. — Б. а.

подготвеност да говоря по църковни въпроси пред събор от свещенослужители и архиереи, посветили целия си живот в служение на Църквата, аз ... единствено прося снизхождение към възможните ми грешки в терминологията или в самата същина на съжденията.“ В края той отново се извинява: „Не считам себе си за призван да решавам църковни въпроси.“ Следователно със сигурност не би било оскърбително за Солженицин, който говори така убедително и правдиво по други въпроси, да посочим за онези, които желаят да чуят истината, неговите фактологични и богословски грешки по отношение на истинската Православна Църква в Русия.

Оказа се, че тези грешки на Солженицин имат една щастлива последица: те накараха няколко души, които притежават по-точни сведения от него за църковния живот в Съветския съюз, да проговорят и пряко да опровергават твърдението му, че там не съществува никаква „тайна църковна организация“:

1. Един разкриващ истината поглед върху продължаващия живот на Руската Катакомбна Църква, се съдържа в кратката биография на младия Владимир Осипов, който четири години е работил като редактор на вече несъществуващото самиздатско списание „Вече“, отличаващо се със силната си националистична и православна насоченост и изразяващо позициите на „славянофилството“ в съвременна Русия. Според статия от Алексей Киселъов, основаваща се на интервю с Анатолий Левитин (Краснов),⁶ когато Осипов се намирал в концлагер в 1960-те, той „срещнал необикновен старец, когото всички затворници наричали *Владика*“. Това бил епископ Михаил от Истинно-Православната Църква. Той направил силно впечатление на Осипов и навярно тази среща станала причина той да се обърне към религията.“ Самото това упоменаване за истинно-православен (т. е. катакомбен) епископ в днешния Съветски съюз и за влиянието му върху младото поколение, търсещо религия, вече е важен белег за ония, които са жадни за всеки къс информация относно истинското Православие в Русия; за щастие от същия Краснов и от други източници сега ние имаме много по-добра представа от тази за съществуването на катакомбни епископи в Съветския съюз днес.

2. Месечният бюлетин „Религия и атеизъм в СССР“ (на руски език), публикуван в Мюнхен от Н. Фьодорович, е отпечатал откъси от три писма, получени от лица от немски произход, които наскоро са емигрирали от Съветския съюз и които, независимо един от другото, са реагирани на заявлението на Солженицин относно Катакомбната Църква. Един от тях пише:

„Ал. И. Солженицин не е имал сгода да срещне никого от членовете на тази Църква. Аз бях заедно с тях в затвора и работих заедно с тях в исправителна колония. Те са дълбоко вярващи хора и много твърди във вярата. Гонени са поради принадлежността им към тази забранена Църква“.

Вторият пише: „‘Катакомбната’ или ‘Тайната’ Църква е название, използвано от нас тук (извън Русия). В СССР тя се нарича ‘Истинно-Православна’ или ‘Тихоновска’ Църква. Към нея принадлежат дълбоко вярващи православни люде, които не признават официалната църква. Затова режимът ги преследва. Познавам мнозина от тях, които сега са на свобода, но няма да посоча имената или местопребиваването им.“

Третият автор дава по-пълно описание на живота на Истинно-Православната

⁶ Руският текст е в *Новое русское слово*, ок. 1 февруари 1973 г., с. 3. — Б. а.

Църква, чиито богослужения понякога се водят от монаси, монахини и миряни: „Истинно-Православната Църква притежава йерархия, но мнозинството ѝ се в затвора или в изправителни колонии. Членовете на Истинно-Православната Църква извършват богослуженията според уставите на Православната Църква. Ако нямат свещеник, то службите се извършват от някого, който има повече знания за тях. Знаем за хора, които са се отказали от брак и са посветили себе си на Бога от детство; те също водят богослуженията. По начало това са напълно честни люде, които живеят в нравствена чистота. В СССР членовете на Истинно-Православната Църква са откъснати от влиянието на света в живота си и са всецяло отдадени на Бога. По-голямата част от вярващите на Истинно-Православната Църква провеждат богослуженията си с ръкоположени свещеници. Предполаганията Ви, че членовете на Истинно-Православната Църква са единствено стари люде, които са оцелели от времето на разкола през 1927 г., ме накара да се усмихна. Тези, които аз лично познавах, бяха родени след 1927 г. Разбира се, има и хора, които помнят 1927 г. Те също се събират за молитва без света литургия, на тези събирания четат Свещ. Писание и духовни книги. В повечето случаи молитвата им се свежда до моления за пробуждане на вярата у руския народ. Понякога те допускат млади хора да участвуват в богослужебния им живот, ако са уверени, че няма да ги предадат на милицията или на КГБ. Колкото по-малко се знае за тях в обществото, толкова по-добре за тях. Но трябва да се знае, че те се нуждаят от книгите на Свещеното Писание и от духовна литература.“⁷

3. Най-потресаващото сведение за Истинно-Православната Църква в Русия, което получихме през последните месеци, дойде от известния борец за „граждански права“ в Съветския съюз Анатолий Левитин (Краснов)⁸, който напусна СССР като изгнаник в Швейцария през септември тази година. В младежките си години той е бил активен участник и дякон в „живо-църковния“ разкол и дори днес, дълго след като се е покаял и се е върнал в Православната Църква, неговите възгледи могат да се обрисуват единствено като „либерални“ и „икуменически“. Неговото свидетелство за Истинно-Православната Църква е още по-ценно именно защото той не може да бъде обвинен в предубедено съчувствие към нея; за него това е „секта“ и следователно тя заслужава също толкова зачитане и свобода, колкото и всяка друга „секта“ в съвременния Съветски съюз.

Първото изказване на Краснов, което ще приведем, е извлечено от собственото му самиздатско заявление чрез Комитета за човешки права в Москва, направено на 5 септември, тъкмо преди той да напусне Съветския съюз. Тук, заедно с протестите му срещу гоненията на униати, баптисти, адвентисти, петдесетници и свидетели на Йехова, има раздел относно „Гоненията срещу Истинно-Православната Църква (ИПЦ)“. Тук той пише: „Тази Църква е била подложена на гонения в продължение на 47 години.“ По-нататък продължава с исторически очерк за декларацията на митрополит Сергей от 1927 г. и протестите на многобройни епископи срещу нея; за това как епископите,

⁷ *Religion and Atheism in the USSR*, December, 1974, p. 9. — Б. а.

⁸ Анатолий Емануилович Левитин (псевдоними: Краснов, Краснов-Левитин, Левитин-Краснов, А. Краснов) (8 (21) септември 1915, Баку — 5 април 1991, Люцерн) — църковен писател и дисидент. Дейтел на обновленството [вж [статията за него в ru.wikipedia.org](http://ru.wikipedia.org)]. — Б. пр.

взели участие в „разкола от 1927 г.“, загинали през 1930-те в концентрационни лагери; за това как успели да ръкоположат няколко епископи в концентрационните лагери като свои приемници, от които води началото си сегашната тайна йерархия на Истинно-Православната Църква. Той продължава: „Броят на членовете на ИПЦ не подлежи на изчисляване. Все пак, според сведения, получени от членове на тази Църква, тя има 8-10 епископа, около 200 свещеници и няколко хиляди миряни. Дейността на ИПЦ строго се преследва. Режимът се страхува от нейното разширяване.“⁹

4. Още по-подробни сведения за Истинно-Православната Църква ни дава Краснов след пристигането си на Запад, където той открива отново, че част от либералната руска интелигенция изпитва радост от „несъществуването на Катакомбна Църква“, което този път е било „доказано“ от Солженицин. Ето какво заявява Краснов в интервю пред парижкия руски седмичник *La Pensée Russe* (December 5, 1974, p. 5): „Що се отнася до Катакомбната Църква — тя съществува и не е измислица. Според моите сведения тя има около десетина епископи. Тези епископи имат архиерейска приемственост от йосифляните, епископите, които се отделиха от митрополит Сергей през 1927 г. ... Понастоящем те са, доколкото знам, може би дванадесет, може би осем епископа. Всички те са били ръкоположени в концлагерите от други епископи, които са били там, и всички те разгръщат своя собствена дейност. Също има и свещеници. Но все едно, това е една съвсем малка част от населението. На първо място, всичко това се пази в строга тайна, тъй че е много трудно да се узнае нещо със сигурност. Познавам една монахиня, която дойде при православен архимандрит, за да го убеди да премине към „Истинно-Православната Църква“. Когато той започна да я разпитва за повече подробности, тя му отговори: „Когато се присъедините към нас, ще Ви кажат всичко.“ Знам, че съществува катакомбен митрополит на име Теодосий — той оглавява тази Църква и във връзка с избирането на патриарх Пимен той обнародва [чрез самиздат] своя лична прокламация, която се разпространи из Москва, Питер¹⁰ и Киев, подписана с името „митрополит Теодосий“. В тази прокламация от името на „Истинно-Православната Църква“ бе заявено отрицателно отношение към патриарха. В частни разговори те обикновено казват, че за най-близкото до тях течение те считат Синодалната Православна Църква, тъй наречения „Карловацки Синод“ [Руската Православна Задгранична Църква]. Обикновено казват: строго погледнато, ние не сме против режима; ние сме монархисти, но ние не сме против режима, доколкото всяка власт е от Бога.¹¹ Те не могат да приемат единствено йерархията, доколкото тя е зависима от атеистите. Да, те считат патриарх Тихон за свой последен глава [т.е. Патриарх], поради което в концлагерите обичайно ги наричат „тихоновци“. Трябва да се каже, че техните привърженици са обикновено стари люде, или хора, освободени от концлагерите. Богослуженията им обикновено се провеждат в частни жилища и на тези тайни литургии присъстват трима-четирима души. ... Истинно-Православната Църква се укрива твърде много в нелегалност; тя има характер на нещо толкова потайно, тъй мистериозно, че буквално никой не може да я

⁹ *Religion and Atheism in the USSR*, December, 1974, p. 2. — Б. а.

¹⁰ Дореволюционно прозвище на Санкт-Петербург, сега [т.е. през 1974 г.] Ленинград — Б. а.

¹¹ Вероятно това е едно неточно твърдение относно позицията на Руската Истинно-Православна Църква по този въпрос. Вж. Самиздатския катакомбен документ „Църквата и властта“ (*The Orthodox Word*, 1972, No. 3 pp. 133—135), в който съветския режим е наречен „анти-власт“. — Б. а.

открие; въпреки това, разбира се, човек не може да се откаже от уважението към тези люде, които са много твърди и много искрени.“

ДОРИ ПРЕДИ ТОВА не бе възможно да се отрече поне съществуването на Катакомбна Истинно-Православна Църква в Русия, за която говори даже съветският печат; и днес никой обективен наблюдател не може да отрече убедително съществуването на тяхната „тайна църковна организация“. „Фактите“ на Солженицин по този въпрос са очевидно погрешни. Собственото му положение в Съветския съюз като световноизвестен писател под незаспиващото наблюдение отблизо от страна на тайните служби, го е изолирало действено от допир с тайния живот на Истинно-Православната Църква.

Дори обаче неговите погрешни факти да се поправят, основното твърдение на Солженицин остава: православните християни на Запад, вярва той, трябва да покажат солидарност не с навярно няколкото хиляди (или десетки хиляди) катакомбни християни, но по-скоро с „много милиони“ „реални руски православни люде“. За да оправдае тази своя позиция, той поема риска да направи едно смело еклесиологично заявление (пълнотата на косвените заключения от което той несъмнено не осъзнава): „Греховете на покорността и предателството, допуснати от архиереите, легнаха като земна и небесна отговорност върху тези водачи, но не се разпростират върху църковното тяло, върху масата от богомолци в храмовете, и *никога* не могат да се предадат на църковния народ, цялата история на християнството ни убеждава в това. Ако ли греховете на архиереите се предаваха на вярващите, то Христовата Църква нямаше да бъде вечна и непобедима, но щеше изцяло да зависи от случайностите на характери и поведения.“

Тук Солженицин несъмнено говори за всички ония, които защитават и оправдават Московската патриаршия; ако думите му се отнасяха единствено до *личните грехове* на йерарсите ѝ, то те щяха да бъдат истинни. Но катакомбните архиереи и вярващи ни най-малко не са се отделили от Московската патриаршия поради личните грехове на нейните архиереи — *но по-скоро поради тяхното отстъпление от Христа, което в действителност въвлеча не само йерархията, но и всички вярващи на Църквата.*

Нека изясним тук няколко въпроса, понеже апологетите на едно „либерално“ православно богословие и еклесиология са замъглили [нашия] въпрос със своите емоционални аргументи дотолкова, че е станало особено трудно нещата да се видят ясно и спокойно такива, каквито те са в действителност.

Нека преди всичко кажем, че хората — били те в Русия или зад граница, — които обвиняват йерархията на Московската патриаршия не в никакви лични грехове, но в отстъпление, ни най-малко не „проклинат“ или осъждат обикновените вярващи, които се черкуват в отворените в Съветския съюз храмове, нито съвестните свещеници, които служат дотолкова добре, доколкото това е възможно под нечовешкия натиск, упражняван от страна на комунистическото правителство, нито дори самите архиереи-предатели; хората, които твърдят подобно нещо, чисто и просто клеветят позициите на истинно-православните християни. Макар да считат свещенството и вярващите на Московската патриаршия за участници в отстъпление и разкол, истинно-православни-

те християни гледат на тях със състрадание и любов, но също така казват истината за тях и отказват да участват в делата им или да имат с тях общение в молитвата и тайнствата, предавайки ги на съда на бъдещ свободен всеруски Събор, когато и ако Бог благоволити такъв Събор да бъде свикан. В предишните подобни събори в историята на Църквата виновниците за разколи са били наказвани, докато невинните следовници на разкол са били опрощавани и възстановявани в общение с Църквата (както се посочва в Посланието на св. Атанасий Велики до Руфиан).

Второ, истинно-православните християни в никакъв случай не считат Московската патриаршия просто за „паднала“, а последователите ѝ — за равни на еретици или езичници. Съществуват степени на разкол и отстъпление, и колкото по-скорошно е откъсването от истинската Христова Църква, колкото повече то е предизвикано от по-скоро от външни, нежели от вътрешни причини — толкова по-голяма е възможността за евентуално възсъединяване на отпадналото тяло с Църквата. Истинно-православните християни — заради чистотата на Христовата Църква — са длъжни да останат отделени от разколническата организация и по такъв начин да ѝ покажат пътя за връщане към Истинската Църква на Христа. Солженицин говори не с гласа на Христовата истина, но единствено с гласа на човешкия здрав разум, като пише в писмото си : „Повечето от хората са не светци, а обикновени люде. И вярата, и богослужението са призвани да съпровождат техния обикновен живот, а не да изискват от тях всеки път върховен подвиг.“ Да, това е така: истинно-православните християни днес са *подвижниците* [heroes] на Православието в Русия и цялата история на Христовата Църква е история на тържеството на Христовите подвижници. „Обикновените“ хора вървят след подвижниците, а не обратно. *Образецът е подвижничеството*, а не „обикновеният живот“. Изповедничеството на Истинно-Православната Църква е безусловно задължително за „обикновените“ православни християни на днешна Русия, ако те се надяват да останат православни и да не продължат по пътя на отстъплението.

Накрая, Истинно-Православната Църква в Русия, доколкото знаем, не е направила официално заявление относно наличието или липсата на благодат в Тайнствата на Московската патриаршия. Отделни архиереи на Катакомбната Църква в миналото са изразявали различни мнения по този въпрос, някои в действителност са позволявали приемането на свето Причастие от сергиански свещеник, когато съществува смъртна опасност, а други са настоявали да се извърши ново кръщение над онези, които са били кръстени от сергиански свещенослужители. Този въпрос може да бъде разрешен единствено от архиерейски събор. Ако разколът на Московската патриаршия е само временен и ако един ден тя бъде възстановена в общение с Истинно-Православната Църква в една свободна Русия, тогава този въпрос може да не се наложи никога да бъде разрешаван официално. Отделни случаи, при които истинно-православни християни в Русия са приемали или не са приемали свето Причастие в сергиански храмове естествено не установява никакво общо правило и не дава отговор на този въпрос. Строгото правило на Руската Задгранична Църква да забранява на членовете си приемането на Тайнства от свещенослужители на Московската патриаршия не се основава върху някакво заявление, че тези Тайнства са лишени от благодат, но по-скоро на свещения завет на митрополит Анастасий и на други велики задгранични архиереи, забраняващо

всякакво общение с патриаршията дотогава, докато лидерите ѝ продължават да предават вярата и са в подчинение на атеистите.

След като изяснихме горните въпроси, нека сега се върнем към вярата на Солженицин и всички апологети на Московската патриаршия, че предателството на нейните архиереи не засяга църковното паство. Такъв възглед се основава *върху едно напълно погрешно разбиране на естеството на Църквата*, което изкуствено отделя йерархията от вярващия народ и допуска, че „църковният живот“ продължава „нормално“, независимо от ставащото с водителите на Църквата. Напротив, цялата история на Христовата Църква ни убеждава тъкмо в противоположното. Кой друг, освен епископите на Рим, отклониха Западната Църква в отстъпление, разкол и ерес? Виновни ли са обикновените вярващи римокатолици, че те — най-голямото множество „християни“ на света — днес са *извън Христовата Църква* и че за да се върнат в истинската Църква те не само са длъжни да се отрекат от лъжеученията на Рим, но и напълно да преустроят религиозното си мислене и да се отучат от лъжовния пиетет, на който са ги научили именно техните епископи? Наистина, днес Московската патриаршия позволява на римокатолици да приемат Тайнствата ѝ и мълчаливо вече преподава икуменическото учение, че тези католици също са „част от Църквата“. Но този факт само показва колко много се е отдалечила Московската патриаршия от вселенското Православно Предание на Църквата в една погрешна еклесиология, и колко права е Истинно-Православната Църква в отказа си да има общение с църковна организация, която не само позволява [църковната] ѝ политика да бъде диктувана от атеисти, но открито проповядва съвременните ереси на икуменизма и хилязма. Ако в Русия не се възстанови нормалният православен църковен живот, тогава Московската патриаршия ще продължи по пътя на римокатолицизма и евентуално ще увехне и умре в отстъпление, а невинните хора, които я последват, сами ще се окажат несъмнено *извън Църквата Христова*. И тогава единствено онези, които са съединени с Руската Истинно-Православна Църква, все още ще се намират в спасителното лоно на Църквата.

Солженицин и руската интелигенция въобще, независимо в Русия или зад граница, очевидно съвсем не осъзнават истинската криза на Православието днес. Естествено, само по себе си добро нещо е да се отправи смело предизвикателство срещу нечовешката съветска тирания, да се говори от името на угнетените, да се призовава за „нравствена обнова“ и да се проповядва „живот без лъжи“ — ала това все още не е православно християнство, това не е идеалът, за който са полагали живота си християнските мъченици, за който са страдали изповедниците на Православието. Днес и баптистите, и добронамерените агностици и атеисти правят същото в Съветския съюз, ала това не ги прави членове на Христовата Църква. Общо взето, можем да кажем, че безподобното страдание в съвременна Русия е накарало мнозина от нас да употребяват думите „мъченик“ и „изповедник“ прекалено свободно. Тези слова имат особено значение за православните християни: те се отнасят до хора, *които съзнателно страдат и умират за Христа и Неговата Истинска Църква*, не за „човечеството“ или за „християнството изобщо“, или дори за едно „православие“, което не е истинското Православие.

Истинската криза на Православието днес — не само в Русия, но и в целия свят — не е причинена от подчинение на заповедите на атеистите и не ще бъде преодоляна от

отказа да се приемат техните заповеди. Кризата на Православието днес се състои в *загубата на усет за истинското християнство*. Този усет се е изгубил до голяма степен не само у московските архиепери, но и у повечето руски „дисиденти“, както и у „Парижката“ школа на богословите емигранти, изгубил се е у изменилия на Православието Константинополски патриарх и всички, които го следват, у новостилците, у обновленците и модернистите от всяка разновидност, и навсякъде у всички прости люде, които си въобразяват, че са православни, тъй като бащите им са били такива или поради това, че принадлежат към „канонична църковна организация“. Против тази загуба на усета за Православие се е надигнало огромно протестно движение през ХХ век: това на *истинно-православните християни* било в Русия, Гърция, Света Гора или сред православната емиграция. Сред тези истинно-православни християни можем да открием истинските православни изповедници и мъченици на нашето време.

През последните месеци една истинска „треска за обединение“ обзе емигрантските среди, главно под влиянието на Солженицин. Самият Солженицин желае да бъде „единен“ с милионите обикновени православни вярващи в Русия и с всички руски православни вярващи зад граница. Дано Бог даде това той да е единен с тях *в Истината*. Но ако това единство *не е* в Истината, а се осъществи чрез някакъв компромис спрямо тази Истина — тогава такова единство е противно на Бога и на светата Му Църква. По-добре е Русия да изчезне, отколкото да бъде „единна“, но *не в Истината*. Великите изповедници в историята на Православието са били тъкмо тези, които са се опълчили *против лъжовното единство*, като са предпочели ако се наложи да *останат сами срещу целия свят*, стига само да са едно с Христа и Неговата Истина. Нека си послужим само с един пример.

Христовата Църква не познава по-велик поборник от свети Максим Изповедник, комуто привържениците на „църковното единство“ предлагали същите доводи, които днес се предлагат на истинно-православните християни, отказали да бъдат в общение с онези „православни“, които са напуснали пътя на благочестието и истината. От свети Максим искали само две неща: да приеме компромисното изповедание на вярата (т. нар. „Типос“) и да се причасти заедно с патриарха и епископите, които са го приели. Пратениците на византийския император обяснили на св. Максим, че „Типосът не отрича двете воли на Христа, но само задължава човек да не говори за тях заради мира на Църквата.“ Те му казали: „Пази в сърцето си каквато искаш вяра, никой не ти пречи да го сториш“, обвинявали го, че сее на раздор в Църквата поради своето непокорство. „Ти сам наскърбяваш всички, защото именно поради тебе мнозина не желаят да имат общение с поместната Църква“. Хвърляли в лицето му любимия довод на „християнските либерали“ от всички времена: „Да не би да искаш да кажеш, че само ти се спасяваш, а всички останали са осъдени?“ и накрая изтъкнали върховния си аргумент, който днес е тъй силен и привлекателен: „Ще бъдеш изоставен, тъй като не само всички източни патриарси приеха Типоса, дори пратениците на римския папа“ — последния патриарх в тогавашния свят [останал] православен — „утре, неделя, ще приемат Светите Тайни заедно с патриарха на Константинопол“. На това свети Максим, прост монах, който макар и да знаел, че може да остане последният християнин на света, който вярва по този начин, отговорил с думи, които би трябвало да се напишат със злато, за

да ги чете всеки истинно-православен християнин днес: „Дори ако целият свят се причасти заедно с патриарха, аз няма да сторя това.“ Всичко това е написано съвсем ясно в житието на св. Максим (Жития на светците, 21 януари); но хората, загубили усета за Православие, рядко четат житията на светците, и ако го вършат, тогава най-вероятно те не основават живота си върху този първостепенен извор на истинското православно християнство.

Характерна последица на антиправославната менталност, срещу която се борил свети Максим, може да се види в най-новите опити на Руската митрополия в Америка да разруши изповедническата позиция на Руската Задгранична Църква. В същото си писмо до Третия всезаграничен събор Солженицин бе изразил своето разочарование от завареното църковно разединение в руската емигрантска среда, а епископите на събора изразиха готовност още веднъж да потърсят единство с Американската митрополия и Парижкия екзархат — при разбирането, че това единство трябва да бъде в Истината, а не последица от компромис. Що се отнася до Митрополията, главната пречка за единство лежи, естествено, в „автокефалията“, която тя придоби от Московската патриаршия в 1970 г. с цената на признаването пред света на пълната „каноничност“ и „православност“ на сергианската църковна организация. В писмообмен с Митрополията, митрополит Филарет постави дължимото ударение върху тази пречка, на което митрополит Иринеи от Митрополията отговори: „В Църквата винаги са съществували несъгласия, спорове и търсения. ... Нека мислим по различен начин за пътя и целта на Американската църква, нека мислим по различен начин за нашето участие в борбата за правдата Христова в света и в страдащата руска земя. Нима всичко това е наистина в състояние да наруши нашето единение в Христа? ... Ние не предлагаме нищо невъзможно... предлагаме само отказ от забраната да посещаваме взаимно храмовете си, да се молим заедно и заедно да приемаме светите Тайнства.“

Наистина, колко малка крачка! Също както в дните на св. Максим Изповедник, нека „пазим в сърцето си каквато вяра желаем“, но „да мълчим за различията си в името на мира на Църквата“. Можем да тълкуваме „Христовата правда“ както ни е угодно — това е привилегия, която споделяме с баптистите, свидетелите на Йехова и много други! С каква „милост“ и „любов“ е направено това предложение за „евхаристийно общение“, в интересите на възвръщането на Руската Задгранична Църква към общение със „световното Православие“ — отстъпническото „Православие“, което е изгубило усет за християнството — и да я лишат тъкмо от единство с Истинно-Православната Руска Църква. Самият дявол не би могъл да изобрети по-лукаво, по „невинно“ изкушение, което тъй силно играе върху емоции и върху хуманистични подбуди.

Следователно, огромна милост Божия е несъмнено това, че тъкмо в часа на това изкушение ние получаваме надеждни сведения не само за „тайната църковна организация“ на Истинно-Православната Църква в Русия, но дори за нейния първойерарх, митрополит Теодосий. Във всеки случай „православните“ вълци в овчи кожи ще продължават да се възползват по жесток начин от факта, че онези, които знаят повече за Катакомбната Църква, естествено няма да разкрият това, за да не предадат по никакъв начин истинно-православните християни. Дори ако Катакомбната Църква изобщо не съществуваше, Московската патриаршия пак щеше да е виновна в разкол и отстъпле-

ние, подобно на това както римокатолицизмът не е станал православен тогава, когато последните православни общности на Запад окончателно изчезнали. Ала сега не остава никакво съмнение, че *Катакомбната Църква наистина съществува* и дори е организирана в някаква степен; затова и ние, православните християни в свободния свят нямаме никакво извинение, ако не успеем да изразим солидарност именно с нея и нейното неустрашимо изповядване на Божията истина и правда. *Истинно-Православната Църква е мерилото за Православие в Русия днес*, и на нас не са ни нужни нито „въображение“, нито тайни сведения, за да познаваме това мерило и да измерваме себе си по него. *Мерилото за светото Православие не се променя*. Ако самите ние се борим да бъдем истински православни християни, тогава ние живеем според същото мерило като истинно-православните християни в Русия. Истинно-православните християни в Гърция вече знаят това съвсем добре, тъй като тяхната борба е много сходна с тази в Русия; единствено ние в православната емиграция сме мудни да последваме техния изповеднически път, тъй като не сме се учили като тях от страданията.

Тогава не е ли време най-сетне истинно-православните християни от свободния свят да издигнат гласовете си в защита на потъпканата Истина? Нима единствено гонените православни християни в Русия имат смелост да говорят дръзновено срещу лъжите и лицемерието на църковните водачи и да разгласят своята отделеност, *на основанията на Истината и православните начала*, от отстъпилите [от тях] архиереи? От гледище на църковния принцип въпросът е всъщност еднакъв тук, както и там: единственото различие е, че в Съветския съюз архиереите участват в отстъплението явно под принудата на атеистите, докато архиереите в свободния свят вършат същото без външна принуда. И ако някой наивно твърди, че парижката и американската задгранични „юрисдикции“ са все още „консервативни“ и до голяма степен незасегнати от икуменическата лудост на „гръцкото Православие“, то нека прочете статията в руския емигрантски вестник „La Pensée Russe“ (20 февруари 1975 г.), озаглавена „Икуменизъм в катедралата на Парижката света Богородица“ (*Notre-Dame de Paris*) относно „грандиозната икуменическа молитвена служба на католици, православни и протестанти, оглавена от архиепископа на Париж кардинал Марти, екзарха на вселенския патриарх митрополит Мелетий и представителя на протестантската федерация господин Курвоазие.“ Пълно участие в тази „грандиозна икуменическа молитвена служба“ заедно с еретиците взели и хорът и свещенослужителите на парижката руска (евлогиянска) катедрала (грях, за който според свещените канони би следвало те да бъдат отлъчени) и протодяконът „гръмогласно, с мощен басов глас“ прочел Евангелието в пълно богослужебно одяние, след като се поклонил на тримата председатели на събранието като на православни епископи. Вследствие „едва ли през осемвековното си съществуване катедралата Нотр-дам е чувала подобно четене на словото Божие и разбираемо е, че присъстващите бяха покъртени“ — *покъртени от един драматично въздействащ глас, който спомогнал да бъде препречен пътя към спасение за присъстващите чрез страха да им се каже, че се намират извън Христовата Църква*.

Същото „икуменическо“ послание е огласено от архиепископ Йоан (Шаховской) от Американската митрополия, с което той проси „прошка“ от „нашите католически и протестантски събрата“, задето Руската Задгранична Църква продължава да изповядва

православното учение, че те не са кръстени.¹²

Истинското Православие е едно и също било при външна свобода, било в условията на външно робство; то притежава вътрешната свобода да проповядва неизменяемата Истина на Христовата Църква и въпросите пред него са едни и същи и тук, и там: можем ли да бъдем с Христа и, едновременно с това, единни с ония, които презират църковния календар, внасят обновления в богословието и благочестието, узаконяват сергианския разкол, молят се заедно с еретици, и чрез слово и дело провъзгласяват, че „нищо не ни отделя“ от тези най-окаяни и злощастни „християни“ на Запада, които векове наред не са познали Божията благодат? В своето първо „Скръбно послание“ до всички православни епископи по света (1969 г.) митрополит Филарет, първоиерарх на Руската Задгранична Църква вече произнесе зов за битка към всички истинно-православни християни, срещу онези, които участват със слово или дело в душепагубната ерес на икуменизма: „Преди вече протестирахме срещу неправославните икуменически деяния на патриарх Атинагор и архиепископ Яков... Сега обаче дойде времето, когато протестът трябва да се разпространи по-силно и по-надалеч, за да се спре действието на отровата, докато тя още не е придобила сила, подобна на потреслите тялото на Църквата в свое време ереси на арианството или несторианството, или евтихианството, когато е изглеждало, че ереста може да погълне Православието.“

Трябва да се покоряваме на Бога, а не на човеци; трябва да останем в неизменяемата православна вяра, която е божествена, а не да слушаме рационалистичните аргументи на светски люде, които искат единствено взаимно да си угаждат и които нагласят вярата към хуманистичния дух на времето. Нека всички истинно-православни християни в света останат непоклатими в изповеданието на Руската Катакомбна Църква — изповедание, самите слова на които ни е дал божественият свети Максим:

Дори ако целият свят се причасти заедно с архиереите-отстъпници, ние няма да сторим това. Амин.

¹² *Новое русское слово*, 18 февр. 1975 г., с. 2 — Б. а.